

контрагентів, після чого проводяться розрахунки у порядку визначеному законом.

Набуття і припинення прав на цінні папери і прав за цінними паперами здійснюються шляхом фіксації відповідного факту в системі депозитарного обліку (ч. 2 ст. 4 Закону «Про депозитарну систему України»). Якщо сторони уклали договір про відчуження акцій, однак не було внесено відомостей про нового власника до системи обліку, то переходу акцій і прав, що посвідчуються ними, не відбувається. Таким чином, власником акцій може стати лише та особа, дані про яку внесені в систему депозитарного обліку та якій, як наслідок, здійснюється перерахування акцій на його рахунок у цінних паперах у депозитарній установі. При цьому не допускається зарахування прав на акції на рахунок у цінних паперах депонента – нового власника без проведення їх списання (або переказу) з рахунку у цінних паперах депонента – попереднього власника.

Література

1. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – 31. – Ст. 268.
2. Про депозитарну систему України: Закон України від 6 липня 2012 р. // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 39. – Ст. 517.

УДК 347.726:629.3.081.2(043.2)

Снегірьов О. М., начальник юридичного відділу
КП «Управління генерального плану м. Донецьк»,
м. Донецьк, Україна

ЛЕГАЛЬНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЗА УЧАСТЮ ГАРАЖНОГО КООПЕРТИВУ ТА ЙОГО УЧАСНИКІВ

Розвиток приватного сектору економіки зумовлює необхідність поглибленого дослідження відносин за участю певних юридичних осіб. Зокрема, це стосується гаражних кооперативів які набирають все більшої популярності у соціумі у зв'язку із демографічним ростом населення та урбанізацією міст.

Відносини за участю гаражних кооперативів є відносно новими у суспільстві, адже за історією свого виникнення можуть датуватись 1885-1886 р.р. з тих пір як Карл Бенц винайшов а Готліб Даймлер удосконалив автомобіль як засіб пересування із двигуном внутрішнього спалювання. Тож за своїм існуванням у часі ці відносини суттєво поступаються іншим цивільним відносинам, зокрема, щодо права власності, договорів купівлі-продажу, оренди та ін. Незважаючи на це, вони займають досить важливе місце у системі цивільних відносин адже є допоміжним механізмом у

регламентації транспортних, організаційних, зобов'язальних, речових та інших цивілістичних інститутів та субінститутів.

Право громадян на об'єднання у гаражно-кооперативне товариство за радянських часів було досліджено О. М. Ковалем у межах дисертаційної роботи [1]. Однак більшість її положень наразі втратили свою актуальність й не можуть складати фундаментальної основи щодо розглядуваної тематики.

Правові питання щодо кооперації є досить популярними у сучасній цивілістиці. Так, у межах самостійної роботи досліджені аспекти щодо виробничих кооперативів [2]. Одночасно із цим, відносинам за участю гаражних кооперативів та його учасників у межах національної цивілістики належної уваги не приділялось.

Відносини за участю гаражного кооперативу та його учасників наразі не врегульовані з позиції окремого нормативно-правового акту спеціальної дії у галузі кооперації. Така ситуація щодо легального відображення соціальних відносин у галузі кооперації не є поодиноким. Не становлять винятку відносини щодо виробничих, транспортних, садівницьких кооперативів тощо. Тож метою цієї статті є дослідження легального забезпечення відносин за участю гаражного кооперативу та його учасників.

Загальні підстави правового регулювання відносин за участю юридичних осіб встановлені положеннями ст. 36 Конституції України.

ЦК України встановлено систему норм щодо юридичних осіб, видів їх організаційно-правових, але із зрозумілих причин вони не персоніфіковані стосовно розглядуваних відносин.

Основна система норм, що спрямована на регулювання відносин за участю національних кооперативів та їх учасників закріплена у Законі України «Про кооперацію». Згідно до положень п. 2 ст. 6 цього закону України, за напрямками діяльності кооперативи можуть бути сільськогосподарськими, житлово-будівельними, садово-городніми, гаражними торговельно-закупівельними, транспортними, освітніми, туристичними, медичними тощо. Звідси, гаражний кооператив наразі є легально визначеним видом юридичної особи. Згідно до змісту цієї ж норми, відповідно до завдань та характеру діяльності кооперативи поділяються на такі типи: виробничі, обслуговуючі та споживчі. Аналіз ч. 2 ст. 6 Закону України «Про кооперацію» свідчить, що кооперативне законодавство визначає досліджуваний кооператив, скоріш за все, як вид кооперації.

Натомість, аналіз національних статутів таких кооперативів свідчить про те, що у його учасників немає єдиного підходу до розуміння того, до якого типу належить гаражний кооператив. Так, при заснуванні цих юридичних

осіб в одних випадках вони визначені як споживчі [3], в інших – як обслуговуючі [4]. Також існують статuti розглядуваних юридичних осіб у змісті яких узагалі немає позначення щодо типу гаражного кооперативу [5]. Виходячи з цього видається можливим констатувати, що жоден з нормативно-правових актів спеціальної дії, що спрямовані на регламентацію окремих типів та видів існуючих на практиці кооперативів не може бути провідним у регулюванні відносин за участю гаражного кооперативу та його учасників. Маємо на увазі Закони України «Про споживчу кооперацію», «Про сільськогосподарську кооперацію».

Зазвичай, гаражні кооперативи організовуються та діють як непідприємницькі юридичні особи й на практиці дуже не значна кількість з них мають зони виробництва та обслуговування. Зокрема, щодо надання послуг автосервісу. Звідси, такі кооперативи не мають прямого відношення до виробничих кооперативів й наряд чи є господарськими товариствами за організаційно-правовою формою. Тож положення ГК України, яким врегульовані правове становища суб'єктів господарювання, зокрема підприємства, не мають прямого відношення щодо правової регламентації відносин за участю гаражного кооперативу та його учасників.

Традиційно гаражні кооперативи організовуються у нормативно-явочному порядку й за класифікацією, наданою ч. 2 ст. 81 ЦК України, їх слід уважати юридичними особами приватного права.

Відносною новелою у галузі легального забезпечення відносин за участю юридичних осіб приватного права є Закон України «Про громадські об'єднання». Згідно до ч. 1 ст. 1 цього Закону, громадським об'єднанням є добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема, економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів. Аналіз наведеної норми, у порівнянні зі змістом норми ч. 1 ст. 6 Закону України «Про кооперацію» свідчить про те, що чітка різниця між громадським об'єднанням та кооперативом наразі не проведена. Видається, що ця обставина заперечує застосування положень Закону України «Про громадські об'єднання» стосовно досліджуваних відносин як основних.

Досліджувана проблема ускладнюється й розвитком правової доктрини щодо юридичних осіб. У зв'язку з цим наведемо позицію Н. С. Кузнєцової, згідно до якої юридичні особи приватного права можуть існувати в межах лише двох форм – товариств та установ, але ж законодавство ще й досі оперує не зрозумілими в світі приватними, комунальними, державними, казенними та іншими підприємствами та організаціями [6, с. 14]. Уважаємо, що у даному випадку законодавство про кооперацію не становить винятку.

Між тим, у сфері забезпечення та правової охорони відносин за участю гаражного кооперативу та його учасників наразі накопичилась ціла низка теоретичних та практичних питань. Зокрема, це стосується правового становища та організаційно-правової форми цієї юридичної особи; правового становища його учасників, порядку їх вступу до юридичної особи та виходу з її складу; залишається відкритою проблема визначення права власності на гаражі та земельні ділянки під ними, які знаходяться як у межах гаражних кооперативів так й на прибудинкових територіях багатоквартирних будинків; питання права власності щодо членських внесків та права розпорядження ними; особливості передачі права власності на гараж та укладання відповідних договорів тощо.

Уважаємо, що вирішення наведених питань можливе за мов належного легального забезпечення відносин за участю гаражного кооперативу та його учасників. Таке регулювання, на наш погляд, можливе із прийняттям окремого нормативно-правового акту спеціальної дії – Закону України «Про гаражний кооператив». У розробці положень проекту цього Закону України й вбачається перспектива подальших досліджень.

Література

1. Коваль А. М. Право граждан на объединение в гаражно-кооперативное сообщество: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Александр Михайлович Коваль. – Харьков, 1991. – 24 с.
2. Мавліханова Р. В. Виробничі кооперативи як суб'єкти цивільного права: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Мавліханова Роза Валієвна. – Харків, 2005. – 222 с.
3. Статут гаражно-автомобільного кооперативу «Салют», реєстрація від 19.12.2010 р., 22881337, м. Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mir-servis.io.ua/s213794/priklad_statutu_statut_gak_salyut_2010_r.
4. Рішення Виконавчого комітету Запорізької міської Ради «Про державну реєстрацію змін до статуту гаражного кооперативу «ЄВПАТОРСЬКИЙ», викладений в другій редакції статуту ГАРАЖНОГО ОБСЛУГОВУЮЧОГО КООПЕРТИВУ ЄВПАТОРСЬКИЙ» від 30.08.2012 р., № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://meria.zp.ua/test/index.php?id=44&pid=8921>
5. Статут гаражного коопертиву «Жигулі», реєстрація від 10.06. 1977 р., № 15/422 м. Новомосковськ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nmskgar.at.ua/_ld/0/3____.pdf
6. Кузнецова Н. Цивільний кодекс України: визнані здобутки кодифікації / Н. Кузнецова, А. Довгерт // Право України. – 2014. – № 2. – С. 9 – 24.